

ĐỪNG DANG NỬA Ở NỬA ĐI

Cách đây mười ngày, dân Cali nao núng vì trận động đất tại miền Bắc Cali, làm cho ba thành phố bị thiệt hại khá nhiều : Đó là San Francisco, Oakland và Santa Cruz. Nói nhiều, nói ít, nhưng tổng số tổn thất cũng lên tới 10 tỷ MK, có đến 57 người chết và trên 100 người bị thương. Thiệt hại cho nền kinh tế quanh vùng có thể lên tới ngoài 30 tỷ MK. Người ta tính về thất thu vì du lịch, sút kém sản xuất kỹ nghệ và vì đi lại khó khăn trong 3,4 tháng sau đó.

Chính phủ Liên bang sẽ đài thọ số 10 tỷ thiệt hại, còn dân Cali thì sẽ phải gánh chịu số 30 tỷ thất thu trên đây.

Sau trận động đất, báo chí khắp thế giới đổ dồn về San Francisco, và chuyện đầu tiên họ phỏng vấn dân chúng là hỏi xem dân Cali có sợ động đất không ? Có tính dời đi Tiểu bang nào khác không ?

Dân Bắc Cali phản động trả lời rằng, động đất thì ai mà chẳng sợ, nhưng bỏ Cali mà đi nơi khác thì phải suy nghĩ kỹ cái đã.

Còn dân Nam Cali, thì đa số đều trả lời rằng, chẳng bao giờ chúng tôi chịu bỏ cái xứ vàng son (golden state) này mà đi đâu nữa cả. Và lý do không bỏ đi thì có nhiều lắm.

x
x x

Cali có đến trên 6,250,000 đơn vị gia cư (household). Kể từ trận động đất lớn nhất tại đây, năm 1906, cho đến trận động đất lớn thứ nhì, năm 1989, đã ngoài 83 năm. Giữa hai trận động đất này cũng có biết bao nhiêu trận động đất nhỏ khác, trong đó cũng có 3 trận khá lớn, làm thiệt hại nhà cửa và nhân mạng, đó là trận động đất năm 1933 tại Long Beach, năm 1983 tại Bakefield, và năm 1986 tại Whittier. Tổng số thiệt hại của cả 3 trận động đất này, là 2650 đơn vị gia cư và một số có số thương mại, và gây chết chóc cho gần 100 người.

Như vậy nếu tính sự thiệt hại về nhân mạng và nhà cửa trong 83 năm, chúng ta có con số sau đây : (dân số Cali là 25 triệu người).

- Tỷ lệ nhà cửa có thể bị sập đổ : 1/83,000.
- Tỷ lệ có thể bị chết chóc : 1/12,000,000.

Trong khi đó thì hằng năm dân Cali bị sét đánh chết đến 8 người, nghĩa là 4 lần nhiều hơn chết vì động đất.

Những nhà địa chấn học cho biết rằng, mỗi ngày có đến hằng trăm lần động đất, thường nhỏ quá, con người ta không hay biết gì cả, và họ thì cho rằng động đất cũng như là bão tố, cũng chỉ là những động

tác tự nhiên của Trái đất, luôn luôn biến thế, luôn luôn biến chuyển, mà trên đó con người chỉ được sống "gửi" trong một khoảng khắc là 100 năm mà thôi, so với tuổi già của Trái đất, đã ngoài 200 triệu năm rồi. Và mặc dù đã già như vậy, trong bụng Trái đất vẫn còn ở thế lỏng, chưa đông kíp, và sức nóng tại đây cao đến trên 1 triệu độ C. Chất lỏng này nằm sâu trên 5,000 cs (trong khi đó thì kỹ thuật đào sâu của chúng ta chỉ mới đi đến 15,000 m mà thôi.)

Và đã bàn đến động đất thì cũng nên bàn đến bảo hiểm, xem sao.

Hiện nay giá bảo hiểm như thế này :

- Bảo hiểm hỏa hoạn và lụt lội, cho nhà giá \$100,000 là \$100 đến \$150/năm
- Bảo hiểm về động đất là : từ \$250 đến \$300/năm, cũng cho nhà \$100,000.

Nếu ta tự hỏi, nếu mức nguy hiểm chỉ là 1/83,000, mà tiền bảo hiểm lại lên đến 3/1000, thì dĩ nhiên bọn bảo hiểm chẳng bao giờ chịu trả lợi cho ta cả.

Thử xem bọn bảo hiểm đã lời bao nhiêu trên vụ bảo hiểm động đất này. (Lẽ dĩ nhiên không phải là ai cũng mua bảo hiểm này, nhưng để thấy được một khía cạnh nào đó).

Nếu kể từ năm 1906 đến nay dân Cali đều đóng bảo hiểm động đất:

$$83 \text{ năm} \times 6,250,000 \text{ nhà} \times \$200/\text{năm} = \$ 103,750,000,000.$$

Trong khi đó, nếu bọn bảo hiểm đã đóng 100% bồi thường cho chúng ta :

$$2,500 \text{ nhà} \times \$100,000 = \$250,000,000.$$

Như vậy chúng đã thu 400 lần nhiều hơn chúng chi ra.

Quý Ai Hữu cũng nên xét lại có nên tiếp tục đóng bảo hiểm động đất này nữa không ?

x
x x

Trên đây là lý, còn tình thì sao ?

Ca li có mấy trăm thành phố, mà rất nhiều là rất đẹp. Nhưng thế giới đã chọn 3 thành phố và cho là tiêu biểu nhất cho Ca li. Đó là San Francisco, Los Angeles và Palm Spring.

San Francisco : San Francisco là cửa ngõ vào Hoa Kỳ của Thái bình Dương. Du khách nào, mỗi tới Mỹ lần đầu, đều muốn ghé San Francisco. Cảnh trí thò mọng, khí hậu ôn hòa, ấm áp, dân tính lịch thiệp niềm nở, thức ăn đầy đủ và ngon lành, và tiện nghi cho du khách thì không đầu bảng. San Francisco đã nhận nhiều du khách nhất, vào nước Mỹ, chỉ sau New York mà thôi. Nhưng người ta dự đoán rằng, nếu bọn "cọp mồi" (new Tigers), ám chỉ các nước trong vùng Thái bình Dương, mỗi trở nên mạnh, (Đại Loan, Đại Hàn, Hongkong, Singapore, Malai, Thái

Lan và Úc Châu, Tân tây Lan), cứ tiếp tục mạnh thêm thì San Francisco sẽ lặn New York trong thập niên 90 tới đây. Hàng năm vùng Bay area đã thu về trên 30 tỷ MK, trong ngành du lịch.

Đối với người Á Đông, từ lâu sống dưới những chế độ độc tài, hà khắc, San Francisco là tượng trưng cho tự do và giàu mạnh, cái chất liệu mà người Á Đông thường thiếu, cho nên sau khi đến được San Francisco, nhìn thấy San Francisco, người Á Đông chẳng bao giờ có thể quên được những cảm tưởng lúc ban đầu ấy. Đứng trên đỉnh đồi, hay trên những cao ốc chọc trời, và nhìn ra đại dương thăm thẳm, mà bên kia là xù mẹ quê mình, lâm than và đến tối, San Francisco đã gọi cho chúng ta nhiều cảm giác thật thâm thía, thật mê hồn và thật sống động. Cái đẹp của San Francisco, không chỉ ở những kiến trúc danh tiếng mà người Á Đông đã dự phần tô thắm, nó còn ở nơi cái quá trình uù ái, đón nhận chúng ta, dân tị nạn, với tất cả sự triu mến, rộng lượng và bao dung.

Los Angeles. Los Angeles là thành phố náo nhiệt, rộn ràng và nhộn nhịp nhất thế giới. New York cũng rất rộn ràng ngay trung tâm Manhattan, nhưng Los Angeles thì dài đến ngoài trăm dặm, và đều rộn ràng như nhau cả. Không chỉ người Á Đông thích ở LA, đủ thứ người đã quy tụ lại đây, vì LA thật là đặc biệt, thật là hấp dẫn, thật là hiếm có. Đã có trên 100 sắc tộc sinh sống tại LA, và đến cuối thế kỷ này thì người da trắng đã trở thành thiểu số, cũng như tất cả mọi sắc tộc khác.

LA là thành phố rộng nhất thế giới, giàu nhất thế giới, và có một thị trường Tây Đức viêng thăm LA, đã bảo rằng LA là thành phố được Thượng Đế ưu đãi nhiều nhất. LA là thành phố mà lại có núi, có biển, có ruộng, có cả sa mạc nữa.

Trong tập san LA, do Toā thị chính LA ấn hành (1985), có đoạn nói rằng: Nếu ta lấy giao điểm của đường Doheny và Sunset ở Beverly Hills làm tâm điểm và gạch một hình tròn, với đường bán kính là 5 cs, thì trong đó đã quy tụ hầu hết những người giàu sang nhất vũ trụ này. Rất ít người đã gọi rằng giàu mà lại không tậu nhà ở nơi đây để góp mặt với đám dân tỷ phú kia.

Đã đặc biệt như vậy thì LA cũng phải có những đặc biệt khác của những xã hội tự do, đó là những băng đảng khét tiếng, trong đó có cả bọn du đảng người Việt tị nạn, có rất nhiều xì ke v v.....

Hiện nay mại lực kinh tế của LA, chiếm 70% của Tiểu bang Cali,

mà Cali thì được xếp vào hạng thứ 5, sau Hoa Kỳ, Nhật, Đức và Nga. Về lợi tức thì dân Cali đang đứng hàng đầu thế giới với trên \$19,500 cho mỗi đầu người, mỗi năm, nếu không tính hai xứ Brunei và Kuwait.

Hệ thống xa lộ của LA, thực hiện sau thế chiến thứ II, thì nay lại được cả thế giới cho là lý tưởng cho mọi mô hình thành phố cho thế kỷ thứ 21 sắp tới này. LA có đến ngoài 120 thành phố, mà downtown nào cũng cho mình hãnh diện cả. Vì thế, mặc dầu nạn kẹt xe, nạn không khí bị ô nhiễm nhất nước, nạn du tăng, nạn xì ke, dân LA càng ngày càng đông thêm ra, và trong đó có "little Saigon" sầm uất và vui nhộn, và là thành phố Việt Nam to lớn nhất ngoài Việt Nam.

Còn thành phố thứ ba thì thật là khó chọn. Nếu là người Cali, thì có lẽ đã phải chọn San Diego phồn thịnh, một Santa Barbara cổ kính, hay một Lake Tahoe thỏ mộng, nhưng du khách thì lại chọn Palm Spring.

Họ bảo rằng Palm Spring là một hòn ngọc của Cali, mà đã là ngọc thì thà nhỏ mà tốt còn hơn là lớn mà không ra gì.

Palm Spring rất đặc biệt cho du khách, vì ở đó du khách tận hưởng 365 ngày mỗi năm, ở đó không mưa, không bão, không tuyết, không lạnh bao giờ. Ở đó sân golf trong mỗi hotel, cũng như là hồ bơi trong những hotel ở những nơi khác, ở đó người nghèo sống cạnh người giàu mà không thấy mặc cảm, và du khách là vua, không cần phải nhiều tiền cho lắm, nhưng cái gì cũng có thể có được. Vào mùa đông, phần lớn du khách từ Gia nã Đại xuống, ở miết 3,4 tháng mỗi về. Có tiền hay không có tiền, cũng nên đến Palm Spring một lần cho biết, thân tiền là cái gì?

x

x x

Những nhà xã hội học lại còn bàn xa tán rộng ra hơn nữa. Họ bảo rằng, bắt đầu từ thập niên này, thế giới sẽ tranh đua nhau về kinh tế, và hiện nay trong vài lãnh vực người Nhật đã có thể thắng (thế thượng phong). Hoa Kỳ phải chuẩn bị ngay cho kịp, và việc tái giảm binh bị sẽ giúp cho Hoa Kỳ đối phó kịp thời. Nhưng trên toàn khắp nước Mỹ chỉ có LA là nơi mà hy vọng được đặt tới nhiều nhất. Tại sao vậy?

Tại vì tại đây, sau thế chiến thứ II, Cali đã thu hút rất nhiều thiên tài lỗi lạc trên mọi lãnh vực, khoa học, kinh tế, tài chánh kỹ nghệ vv..... vì những đặc điểm sau đây mà ít nơi nào đã có:

- Đủ mọi sắc dân có thể chung sống ôn hòa.
- Mạnh lực của dân và tiền của Á đông sẽ đem thêm phần thịnh cho vùng LA này dài dài.
- LA sẽ không còn đa số là da trắng, và vì thế, lối tư tưởng, lối ăn uống cũng sẽ rất là quốc tế, hùn bát kỳ nòi nào trên thế giới. Và vì vậy LA, mà người ta thường gọi là melting pot của Hoa Kỳ, sẽ là melting pot của cả thế giới nữa. Và cũng nhờ vậy, dân khoa bản, dân có tài, sẽ tiếp tục đi cư đến LA, giúp cho vùng này cạnh tranh với thế giới về kinh tế, sẽ rất chật vật, rất khó khăn, sau khi chế độ cộng sản đã tan tã đi rồi.

Những ai nhìn xa thấy rộng, đều thấy rằng, thế giới sẽ phải đi tới chỗ cởi mở, con người sẽ được đi đứng tự do, sinh sống tự do ở bất cứ nơi nào. Sẽ không thể còn những đầu óc nhỏ hẹp và nông cạn, như những bọn dân lạc hậu, người Irak, người Turk giết hại người Kurd, dân Azerbaijan giết dân Armenia, dân Tàu cộng giết dân Tây Tạng, nữa, và cái thí dụ điển hình nhất cho bọn lạc hậu này là cho chúng ta nhìn LA thì chúng thay đổi tính nết ngay. Ở đây quý Ái hữu đã thấy đây rầy những chỗ bày bán hàng Pakistan-Indian foods rất là thân thiện, có chỗ bán Irak-Iran-Syrian foods, và ngày ngày khách hàng đủ các sắc dân nói trên gặp nhau, mà chẳng có bao giờ có sự đụng chạm cả. Và cái thế giới đại đồng, thế giới cởi mở này đã thấy xuất hiện tại LA, một xã hội đa dân, đa dạng, giàu có, tiến bộ mà cả thế giới nên nhìn tới và nên bắt chước.

Người Nhật, một khi họ được có dịp ra làm ăn ở xứ ngoài, thì họ đều muốn chọn ở lại, không trở về nữa. Lý do không phải là họ không thương nước, mà phần lớn đều cho rằng sống ở Nhật rất chán (boring), mà chán là vì cái bệnh "fatigue", mệt mỏi về chỉ thấy một thứ mỗi ngày. Xã hội Nhật gần như 100% là người Nhật, và cứ mỗi ngày, ăn Nhật, nói Nhật, thấy Nhật, đâm chán ngấy ra. Cho nên một xã hội "diversified" như ở LA, là lý tưởng cho thế giới ở thế kỷ thứ 21 này.

Cũng vì những lẽ trên, người ta tiên đoán rằng, vào khoảng 2020, LA sẽ có khoảng 30 triệu dân (Cali, 40 triệu), và sẽ phồn thịnh, đứng vào hàng 4 trên thế giới, sau Hoa Kỳ, Nhật và Đức mà thôi. (Vi Nga sẽ bị chia xẻ ra nhiều nước và phải cần nhiều năm nữa mới bắt kịp những nước tiên tiến khác). (*)

Người ta cũng tiên đoán rằng, vào lúc bấy giờ, New York cũng

còn là thủ đô tài chánh của cả thế giới, nhưng chủ nhân ông của những
trường mục ngân hàng to lớn đều ở LA, và vì thế thị trường chứng
khoán New York sẽ phụ thuộc thị trường chứng khoán Thái Bình Dương
(Pacific stock Exchange), ở LA.

Xem đó, nếu có phải đầu tư thêm để cho hệ thống xa lộ kiên cố và
hữu hiệu hơn, cho nạn ô nhiễm không khí bớt ô nhiễm hơn, cho thức ăn
tinh khiết hơn, cho bớt nạn xì ke, ma túy, nạn du đảng cướp bóc, dân
LA sẽ bằng lòng làm tất cả, nhưng dân LA sẽ ở mãi đây, và chẳng bao
giờ nghĩ rằng nạn động đất sẽ xui họ dời đi nơi khác ở.

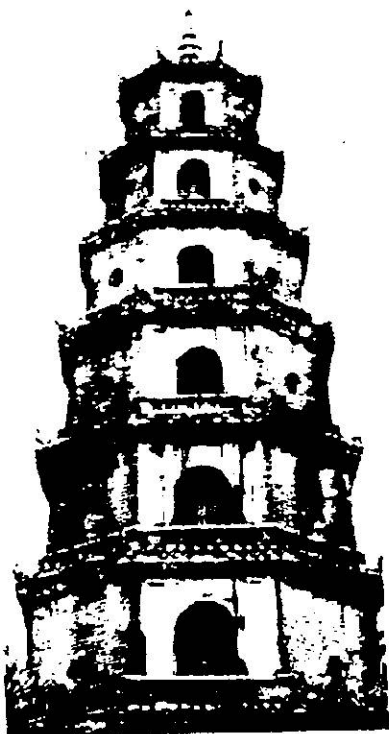
Các Ái hữu đang sinh sống tại vùng Nam Cali suy nghĩ làm sao đây ?

Nam Cát

Tháng 11, 1989.

(*) Tài liệu, báo US News, số ngày 10/30/89, trang 36.

HUẾ YÊU DẤU

Thiên Mụ- Huế.

HUẾ CỦA MINH, NAY HUẾ CỦA AI ?

Huế của mình, nay Huế của ai?
Đường quen, lối thuộc khác xưa rồi.
Ta về xóm nhỏ ngày thơ ấu,
Mà tưởng đi trong đất nước người!

Huế của mình, nay Huế của ai?
Thấy xưa, ban cũ mất dấu rồi?
Đôi hàng phượng vĩ hoa còn thắm
Như chút u hoài năm tháng trôi.

Huế của mình, nay Huế của ai?
Trường xưa, lớp cũ, nhớ với đây.
Tưởng rêu, mái nhát mầu sơn mèn,
Mây trắng bên trời nhuộm đáng cay.

Huế của mình, nay Huế của ai?
Long ta giờ cũng khác xưa rồi!
Vườn hoang, lá cũ còn xanh mát,
Non nước sao như non nước người!

Huế 30 tháng 4, 1989

(Xin được dấu tên tác giả vì tác
giả đang còn bên quê nhà).